

TOMÁNEK, PAVOL. MANŽELSTVO A RODINA V MEDZINÁBOŽENSKOM DIALÓGU. BRNO: TRIBUN EU, 2016. ISBN978-80-263-1006-8. 251 S.

Autor recenzovaného diela je popredný slovenský vedecký a pedagogický pracovník. Keďže je aj vyštudovaný a ekumenicky zorientovaný teológ, ujasnil si súčasnú problematiku medzináboženského dialógu v otázkach manželstva a rodiny na Slovensku a poznatky sprehladnil v predmetnej práci, ktorú potom predložil ako základ rigorózneho konania v študijnom odbore Teológia na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Autor však ďaleko presahuje stanovené nároky rigorózných prác. Vo svojich záveroch sa opiera o bohaté domáce i zahraničné pramene v počte viac než 300 publikácií monografického, článkového a internetového charakteru. Svoje analýzy a poznania dokladuje počtom 449 poznámok pod čiarou, pričom rozsah práce je 252 tlačových strán. V tom je zahrnutých aj 26 tabuliek a jeden graf. Prácu recenzovali až piati profesori a docenti, pôsobiaci v študijných odboroch teológia, filozofia, etika, pedagogika. Už tieto čísla signalizujú autorov zápal pre dôkladné riešenie témy, erudíciu a rozhladenosť v danej problematike.

Práca je rozdelená do siedmich kapitol, ktoré sú ukončené záverom a zoznamom bibliografických odkazov. Po úvodnej časti práce, v ktorej autor načrtol problematiku dnešného stavu a chápania manželstva a rodiny v medzináboženskom dialógu, sa najprv venuje terminologickému vymedzeniu skúmanej problematiky. Tu poukazuje na funkcie a znaky rodiny, na typológiu rodiny a jej varianty, taktiež rozoberá základ rodiny, funkcie rodičov a nakoniec hybnú silu rodiny, čo jednomyselne spočíva v láske. Zaujímavé sú historicko-religiózne analýzy z pohľadu utvárania sa manželstva, kde celoživotné spoločenstvo má dôležitý božský i ľudský komponent. Rímske, židovské alebo kresťanské rodiny síce môžu byť dobovo určitými právnymi normami upravované, čo je podmienené dobou, ich funkcia a poslanie je však pomerne jednotná vo vytváraní dôležitých hodnôt významných pre členov rodiny a spoločnosť. Tu vstupuje do manželstva a rodiny dimenzia náboženstva, religiozity, resp. viery.

Zaujímú pohľady na manželstvo z niektorých vybraných náboženstiev. Komparácia týchto pohľadov je nesmierne hodnotná. V kapitole „Manželstvo a rodičovstvo“ rozoberá úlohu otca a matky v kresťanských rodinách, a venuje sa problematike, ktorá priamo kresťanské rodiny zasahuje (abortivizmus, eutanázia, atď.). Prínosné sú prehľady legislatívnych noriem a rozbor foriem eutanázie resp. možnosti paliatívnej starostlivosti. Najmä tretia kapitola práce je teologickým zoskupovaním pohľadov na manželstvo a rodinu ako Kristovo spoločenstvo. Cenné sú analýzy komunikácie v rodinných zväzkoch, pohľad na typológie osobností a taktiež krátky prehľad o vývojevých štádiách manželstva a rodiny. Autor smelo načrta aj nové podoby rodiny a neobchádza ani bolestivé témy, ktoré prinášajú manželstvo a rodinu do krízy, ktorú autor veľmi odborne a taktne rozoberá v malých, ale obsažných myšlienkových odsekoch.

Spracovanie teoretickej časti je na vynikajúcej úrovni. Pri porovnaní s inými dielami doteraz publikovanými vyniká autorova prehľadnosť a logickosť. Dôkladne sa venuje rozboru problematiky, prináša poznatky z priamo dotknutých, ale aj príbuzných odborných sfér. Jeho poznatky v záverečných zhrnutiach sú dobre sledovateľné, prehľadné a pre čitateľa spracovateľné.

V častiach knihy, kde autor vychádza z empirického zisťovania, nachádzame výsledky zistení, ktoré uvádza v bohatých tabuľkových výkazoch, pekne prehľadne

zostavených a výnimočne obsažných. Jeho prehľad prináša zaujímavý pohľad pri mapovaní právnych, sociálnych, psychologických, antropologických i náboženských komponentov v rámci rôznych krajín, ako ich možno dnes podľa zistiteľných informácií definovať. Z toho je vidieť, že pri empirických analýzach stavu manželstva, partnerstva alebo rodiny sa vytvárajú turbulencie rovnako v prostredí domácom i zahraničnom. Autor podáva prehľadnú analýzu týchto turbulencií, a jemným hlasom sa pokúša naznačiť zodpovednosť, ktorá tiaži najviac rodičov — vo vlastnom spolunažívaní i pri výchove svojich detí. Stanovisko autorovo je jednoznačne kresťanské, takže z pozície veriaceho človeka sa snaží svoj výskum podložiť zodpovednosťou, ktorú majú cítiť rodičia, prostredie a cirkev. Pre cirkev je prínosom tiež a najmä rozbor problematiky, autorom nazvanej „Diakonia s rodinou“. Je v nej opísaný vývoj hodnôt v rodinnej výchove so zameraním na generačné vplyvy. Mnohé farnosti a iné cirkevné ustanovizne sa stretávajú s naliehavými výzvami v oblasti sociálnej práce s rodinou. P. Tománek analýzou prác Bílasovej, Gaburu, Balogovej, Višňovského, Levickej, Matouška, Mydlíkovej a iných rozoberá najmä opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a rodiny, vrátane predmanželského, manželského, rodičovského a rodinného poradenstva, ktoré má významnú preventívnu i nápravnú funkciu. Navrhuje konkrétne formy práce s rodinou, včítane rozličných foriem meditácie.

Prínos recenzovaného diela vidím vo viacerých smeroch. Je to jednak dobre a prehľadne podaná analýza problematiky manželstva a rodiny v priestore medzináboženského dialógu. Taktiež si veľmi cením analýzu historických komponentov utvárania sa manželstva a rodiny, ako aj rozbor ich krízových situácií z pohľadu náboženského zmýšľania. Rozbor patologických momentov zvlášť zo strany náboženského nazierania považujem za veľmi hodnotný. V neposlednom rade autor sprehľadňuje odbornú literatúru, ponúka výbornú orientáciu pre ďalší výskum prameňov v ďalších čiastkových problémových sférach. Osobitne v týchto časoch, kedy spoločnosť a aj cirkvi čelia výzvam tradičnej rodine, je problematika riešená P. Tománkom, veľmi aktuálna.

Práca *Manželstvo a rodina v medzináboženskom dialógu* je po formálnej i odbornej stránke výnimočne hodnotná, v teologickej práci dnešných cirkví na Slovensku a vôbec v medzináboženskom dialógu pomerne ojedinelá. Vrelo ju odporúčam a vysoko hodnotím jej odborný a informačný prínos.

Pavel Procházka